

Nieuw Woelwijck: terug naar de bedoeling

Verslag van een rondleiding – Eline Roelofsen

In april was ik, samen met Maaïke Hermesen, Sofie Sergeant en Dinette van Timmeren, te gast bij Nieuw Woelwijck, een dorpsgemeenschap in het Noorden van ons land. Hier wonen en leven bijna 400 mensen met een ernstige verstandelijke beperking in 42 woningen. We werden ontvangen door Peter de Groot, één van de drie directeurs van de dorpsgemeenschap, en Wilma Klaassen, moeder van Naomi die nu 5 jaar in Nieuw Woelwijck woont.

Een 'goed leven'

Nieuw Woelwijck is ontstaan in 1977. Toen de beweging ontstond om alle gehandicaptenzorg organisaties te ontmantelen, koos Nieuw Woelwijck ervoor om een eigen koers te varen. Zij kozen, in overleg met familie en medewerkers, bewust voor het verder ontwikkelen van een gemeenschap die past bij mensen met een ernstige verstandelijke beperking.

'Nieuw Woelwijck zet zich ervoor in dat mensen met een verstandelijke handicap een 'goed leven' hebben. Dat doet Nieuw Woelwijck door de bewoners een fysieke en sociale omgeving te bieden waar zij zich veilig kunnen voelen, elkaar kunnen ontmoeten en waar hun cognitieve, emotionele, sociale en culturele ontwikkeling optimaal kan verlopen'. (missie Nieuw Woelwijck)

Het uitgangspunt is dat de mensen die hier wonen, een ernstige verstandelijke beperking hebben. Zij ontberen sociale en praktische vaardigheden. Dat betekent dat je moet zorgen voor een aangepaste en veilige omgeving opdat zij een bestaan kunnen leiden dat bij hén past.

Een mede-dorpsbewoner zijn

Het leven in Nieuw Woelwijck vindt plaats op het terrein van 55 hectare. Werken en leven ligt in elkaars verlengde, vertelt Peter. Er zijn allerlei klusjes te doen. Bewoners brengen de was, doen wat boodschappen, helpen in de tuin of lopen naar het werkhuis. Alle bewoners helpen op hun manier met klusjes op het terrein en leveren daarmee mensen dagelijks een bijdrage aan de gemeenschap.

Het dorpsplein is het centrum van deze gemeenschap. Hier is een terras waar iedereen plaats kan nemen. Op weg van en naar de klusjes komen ook de bewoners langs het dorpsplein waar dan ook steeds kleine ontmoetingen plaats vinden. Aan het plein is het doktershuis, de kledingwinkel, het restaurant, het dorpshuis en de winkel.

In de winkel kunnen bewoners dagelijks terecht voor boodschappen. De winkel is overzichtelijk, en biedt beperkte keuze. Je hoeft er niet met geld te betalen, maar je neemt je eigen winkelboekje mee.

De mevrouw van de winkel is ook een van de ‘melkboeren’. De melkboer komt dagelijks bij de woningen langs. Naomi, de dochter van Wilma, helpt de melkboer. Dat weet iedereen in haar huis. Naomi helpt elke dag. En als er melk gedronken wordt, zeggen de begeleiders: ‘dat heb je maar weer goed gedaan, Naomi’. ‘Van betekenis zijn, moet je ook voeden’, aldus Peter.

Keuzes maken

In het restaurant aan het dorpsplein kan je dagelijks terecht voor een lunch. In het weekend zit Wilma daar vaak met haar dochter. In het restaurant is ook de centrale keuken. Hier wordt dagelijks gekookt voor alle woningen door een team van goede koks. Goed en gezond eten vormt immers de basis van een goed leven. En het is duidelijk dat begeleiders daar niet aan toekomen. Onder tijdsdruk ontstaan makkelijk ongezonde maaltijden. Bovendien zijn er veel mensen met ingewikkelde diëten. De maaltijden worden dus dagelijks centraal bereid en gebracht. En in de woningen kunnen ze natuurlijk altijd taarten bakken, en in de weekenden een beetje kokkerellen voor wie wil.

Omdat er geen vervoer is geregeld op het terrein, wordt er veel gelopen en gefietst. Zo blijven mensen in beweging. Een gezonde leefstijl is dan ook niet heel ingewikkeld.

Structuur en cultuur

Het menu van de kok geeft ook structuur aan de week. Naomi weet dat er op woensdag “buitenlands” gekookt wordt. Als haar moeder op woensdag langs komt, gaat het daarover: ‘Wat zouden we vandaag eten?’

De weekstructuur krijgt ook vorm in de vrije tijd. Elke vrijdag is er theater voor de bewoners in de theaterzaal. Er zijn 16 verschillende voorstellingen. Om de 14 dagen is er op zondag een koffieconcert in het dorps huis. Bij het concert worden bekende stukken gespeeld en is er tijd voor de jarigen. Familie is hier altijd welkom. Het theater en het concert wordt verzorgd door de medewerkers en soms familie. Zo kunnen medewerkers die dat willen, ook hun creatieve kanten inzetten. Peter speelt altijd mee met het theater van Alfred Jodocus Kwak.

Er is aandacht voor de structuur van het jaar met een viering van Pasen, Sinterklaas en Kerst. Maar ook Palmpasen, Hemelvaart, het begin van de zomer, Sint Maarten etc. Allemaal feesten met eigen rituelen die ook zorgen voor structuur en ritme in het leven.

Voor het einde van het leven, heeft men een prachtig monument ontwikkeld, midden op het terrein, waar alle bewoners die zijn overleden een plek hebben in de vorm van een steen. Als er iemand overlijdt wordt het lied van Bram Vermeulen gespeeld: ‘Ik heb een steen gelegd, in een rivier op aarde’.

Vriendschap organiseren

Vriendschap moet je organiseren, vertelt Peter. De bewoners van Nieuw Woelwijck kunnen dat niet zelf. De betekenis is dat je moet zoeken naar wat mensen leuk vinden en mensen dan samenbrengt op hun gezamenlijke interesse. De mensen die houden van voetbal, maken kennis met elkaar via het voetballen. De mensen die van breien houden, sluiten aan in het breiclubje.

We hebben weinig vrijwilligers, vertelt Peter. Maar er wordt wel echt ingezet op het betrekken van familie, ook als familie (nog) uit beeld is, of als het gaat om ‘verre’ familie. En als er echt geen familie

is, dan zijn er altijd wel mensen die zich bekommeren om de bewoners. Ex-begeleiders, familieleden van andere bewoners of bijvoorbeeld Tini, van de administratie, die 'Jana' altijd meeneemt naar het koffieconcert. Er zijn voldoende mensen die echt geven om de bewoners van Nieuw Woelwijck.

Gewoon begeleider zijn

Begeleiders lijken hier gewoon echt begeleiders te kunnen zijn. Administratie blijft beperkt tot het schrijven van een dagrapportage en kost 15 minuten. Er is een coördinerend begeleider, die iets meer administratieve taken heeft. Maar dat is het dan ook. De teams (begeleiders plus hun meewerkend coördinerend begeleider) worden intensief ondersteund door hun woonraadsvoorzitter (daar zijn er vier van) en de bij ieder team betrokken orthopedagoog (daar zijn er ook vier van). Ieder begeleiderteam heeft eens per twee weken ook overleg waarbij de woonraadsvoorzitter en de orthopedagoog meedoen. Daarnaast is er elke twee weken een dorpsraad waar een afvaardiging van medewerkers en de directeurs met elkaar om tafel zitten en de gang van zaken in het dorp bespreken.

Begeleiders hebben allemaal diensten van 8 uur. Er is ook hierin geen onderscheid tussen 'wonen' en 'werken'. Vanaf de oprichting van Nieuw Woelwijck is er een interne opleiding voor nieuwe begeleiders die wordt verzorgd door eigen medewerkers. Inmiddels zijn er contacten met een regionaal ROC waardoor deze opleiding ook leidt tot een regulier diploma.

Daarnaast krijgt iedereen vier keer per jaar bijscholing: over agogiek, over filosofie, over verpleegkunde en over fysiotherapie. Deze bijscholing richt zich op professionele én persoonlijke ontwikkeling. Op die manier ontstaat er een breed opgeleide groep begeleiders op basis van een duidelijke visie op mensen. Want werken met mensen met een ernstige verstandelijke beperking vergt veel van medewerkers, zowel emotioneel als fysiek. Werken met mensen met een verstandelijke beperking, is ook werken met jezelf.

Eenvoudig organiseren, zonder meerzorg

Bij Nieuw Woelwijck wordt geen gebruik gemaakt van meerzorg. Dat neemt niet weg dat het leven soms echt ingewikkeld is voor de bewoners. Maar als je in het dagelijkse leven aansluit op de mensen, en als er ruimte is om te kijken naar de emotionele en fysieke noden van die dag, dan is een lastige dag niet direct een vorm van probleemgedrag. Dan is dat gewoon een signaal om te kijken hoe het is, en wat er die dag nodig is.

De eenvoud van het leven omarmen

Op de terugweg sprak Sofie over de dialogische grondvormen van de orthopedagoog Ter Horst. Ter Horst beschreef in 1988 de grondvormen van menselijk contact. Daarmee beschrijft hij wat ouders of begeleiders in handen hebben om contact te maken met het kind: aanraken, verzorgen, samen eten, samen spelen, samen feesten, er op uit trekken, werken, leren, praten en rituelen. Alles kwam vandaag aan de orde. In Nieuw Woelwijck heeft men het leven aangepast aan de bewoners. Hier heeft men de eenvoud van het leven teruggevonden en omarmt. Hier heeft men keuzes gemaakt, tegen de stroom in. Hier heeft men vanuit eenvoud de zorg georganiseerd, maar dan wel met volle aandacht.

Lees verder: <https://nieuwoelwijck.nl/>